

**וידוי
נקוד
וענישה קולקטיבית**

בדף היומי

סנהדרין

מג

ע"ב

ישיבת
דרישה

סנהדרין מג ע"ב

משנה. היה רחוק מבית הסקילה כעשר אמות, אומרים לו: התודה, שכן דרך כל המומתין מתודין, שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא. שכן מצינו בעכן, שאמר לו יהושע בני שים נא כבוד [לה'] אלהי ישראל ותן לו תודה, ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי וכזאת וכזאת וגו'.

ומנין שכיפר לו וידויו - שנאמר ויאמר יהושע מה עכרתנו יעכרך ה' ביום הזה, ביום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעולם הבא. ואם אינו יודע להתוודות - אומרים לו: אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי.

רבי יהודה אומר: אם היה יודע שהוא מזומם אומר: תהא מיתתי כפרה על כל עונותי חוץ מעון זה. אמרו לו: אם כן יהו כל אדם אומר כן, כדי לנקות עצמו.

יהושע פרק ז

(א) וַיִּמְעְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעַל בַּחֶרֶם וַיָּקָח
עֶכָּן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זֶרַח לְמִטָּה
יְהוּדָה מִן־הַחֶרֶם וַיַּחֲרֹֽאֲף יִקְוֹק בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אַנְשִׁים מִירִיחוֹ הָעִי
אֲשֶׁר עִם־בֵּית אֹנָן מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עָלוּ וּרְגְלוּ
אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּרְגְּלוּ
אֶת־הָעִי:

(ג) וַיָּשָׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
אֶל־יַעֲל כָּל־הָעָם כְּאַלְפִים אִישׁ אֶו
כְּשָׁלֹשֶׁת אַלְפִים אִישׁ יַעֲלוּ וַיָּכּוּ אֶת־הָעִי
אֶל־תֵּיגַע־שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם כִּי מָעַט
הָמָּה:

(ד) וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כְּשָׁלֹשֶׁת אַלְפִים
אִישׁ וַיִּנָּסוּ לִפְנֵי אֲנָשֵׁי הָעִי:

- (ה) וַיָּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעֵי כַשְׁלָשִׁים וְשָׁשָׁה אִישׁ וַיִּרְדָּפוּם לִפְנֵי הַשָּׁעַר עַד־הַשְּׂבָרִים וַיָּמָס לִבִּב־הָעָם וַיְהִי לַמִּים:
- (ו) וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׁמְלָתוֹ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְקֹוֹק עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹפֹר עַל־רָאשֵׁם:
- (ז) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהֶה| אֲדַנִּי יְקֹוֹק לְמָה הָעֵבֶרֶת הָעֵבִיר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֻמִּי לְהֶאֱבִידָנוּ וְלוֹ הוֹאֲלָנוּ וְנָשֵׁב בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן:
- (ח) בִּי אֲדַנִּי מָה אָמַר אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָפֹךְ יִשְׂרָאֵל עָרָף לִפְנֵי אִיבִיו:
- (ט) וַיִּשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכָל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וַנִּסְבּוּ עֲלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שִׁמְנוֹ מִן־הָאָרֶץ וּמִה־תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל: ס
- (י) וַיֹּאמֶר יְקֹוֹק אֶל־יְהוֹשֻׁעַ קֵם לָךְ לְמָה זֶה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ:
- (יא) חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֶרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כָּחֲשׁוּ וְגַם שָׁמוּ בְכָלֵיהֶם:
- (יב) וְלֹא יָכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי אִיבֵיהֶם עָרָף יָפְנוּ לִפְנֵי אִיבֵיהֶם כִּי הָיוּ לַחֶרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם אִם־לֹא תִשְׁמִידוּ הַחֶרֶם מִקִּרְבְּכֶם:
- (יג) קָם קִדָּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ הַתְּקַדְּשׁוּ לְמַחֵר כִּי כֹה אָמַר יְקֹוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֶרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תֹכֵל לָקוּם לִפְנֵי אִיבֶיךָ עַד־הַסִּירְכֶם הַחֶרֶם מִקִּרְבְּכֶם:
- (יד) וְנִקְרַבְתֶּם בְּבֹקֶר לִשְׁבָטֵיכֶם וְהָיָה הַשִּׁבֵּט אֲשֶׁר־יִלְכְּדוּ יְקֹוֹק יִקְרַב לְמִשְׁפְּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדָנָה יְקֹוֹק תִּקְרַב לְבָתֵּיהֶם וְהַבֵּית אֲשֶׁר יִלְכְּדוּ יְקֹוֹק יִקְרַב לְגִבְרִים:
- (טו) וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֶרֶם יִשְׂרָף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְקֹוֹק וְכִי־עָשָׂה נִבְלָה בְּיִשְׂרָאֵל:

- (טז) וַיִּשְׁכַּם יְהוֹשֻׁעַ בִּבְקָר וַיִּקְרַב אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלְכֹּד שִׁבְט יְהוּדָה:
- (יז) וַיִּקְרַב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֶת מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי וַיִּקְרַב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזְּרַחִי לַגִּבּוֹרִים וַיִּלְכֹּד זַבְדִּי:
- (יח) וַיִּקְרַב אֶת־בֵּיתוֹ לַגִּבּוֹרִים וַיִּלְכֹּד עָכֹן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־זַרַח לְמֵטָה יְהוּדָה:
- (יט) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכֹן בְּנִי שִׁים־נָא כְבוֹד לִיקוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן־לוֹ תוֹדָה וְהִגַּדְנָא לִי מָה עָשִׂיתָ אֶל־תַּכְחֹד מִמֶּנִּי:
- (כ) וַיַּעַן עָכֹן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֲמֹנָה אֲנֹכִי חֲטָאתִי לִיקוֹק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִזָּאת וְכִזָּאת עָשִׂיתִי:
- (כא) וַאֲרָא וְאָרָא בִשְׁלָל אֲדָרַת שְׁנַעַר אַחַת טוֹבָה וּמֵאֲתִים שְׁקָלִים כֶּסֶף וְלִשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וְאַחֲמַדָּם וְאַקְחָם וְהִנֵּם טְמוּנִים בְּאַרְץ בְּתוֹךְ הָאֹהֶלִי וְהַכֶּסֶף תַּחֲתִיָּה:
- (כב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיִּרְצוּ הָאֹהֳלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה בְּאֹהֶלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחֲתִיָּה:
- (כג) וַיִּקְחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיִּבְאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֵל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְקוּם לִפְנֵי יְקוֹק:
- (כד) וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכֹן בֶּן־זַרַח וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאֲדָרַת וְאֶת־לִשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בְּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאֲנוֹ וְאֶת־אֹהֶלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עִמָּק עֶכוֹר:
- (כה) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתֶּנוּ יַעֲכַרְךָ יְקוֹק בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל אָבֹן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בְּאֲבָנִים:
- (כו) וַיִּקְיֵמוּ עָלָיו גִּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְקוֹק מִחֲרוֹן אָפּוֹ עַל־כֵּן קִרְא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עִמָּק עֶכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: פ

סנהדרין מג ע"ב

שנים בימי משה - אותה של כנעני
מלך ערד דכתיב (במדבר כא) וידר
ישראל נדר וגו' והחרמתי את עריהם
- אסרום עליהם בהנאה, וכיוצא בזו
עשה בעירות אחרות ולא נתפרסמו.

רש"י

לפי שלא ענש - **המקום את צדיקים**
שבישראל.
על הנסתרות - שביד עוברי עבירה,
אלא על העבירות הידועות.
עד שעברו את הירדן - ושמעו וקבלו
עליהם ברכות וקללות בהר גריזים
והר עיבל ונעשו ערבים זה בזה,
כדאמרין **במסכת סוטה (לז, ב) - מיד**
נענשו זה על זה, ואפילו לא ידע זה
בעבירות שביד חבירו, ובימי עכן כבר
עברו את הירדן.

אמר רב אסי אמר רבי חנינא: מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים:
שנים בימי משה ואחד בימי יהושע, שנאמר כזאת וכזאת עשיתי.

רבי יוחנן אמר משום רבי אלעזר ברבי שמעון: חמשה, ארבעה
משה ואחד בימי יהושע, שנאמר אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי.

ועד השתא מאי טעמא לא איענוש?

אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברבי שמעון: לפי שלא ענש
על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן.

סנהדרין מג ע"ב

כתנאי: הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד? מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, דברי **רבי יהודה**

בארץ ישראל	במדבר	
נסתרות ונגלות	נגלות בלבד	רבי יהודה
נגלות	כלום	רבי נחמיה

אמר ליה **רבי נחמיה**: וכי ענש על הנסתרות לעולם? והלא כבר נאמר עד עולם. אלא כשם שלא ענש על הנסתרות - כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן. אלא עכן מאי טעמא איענוש? - משום דהוו ידעי ביה אשתו ובניו.

בראשית רבה (וילנא) פרשה עח סימן ט (פרשת וישלח)

ט [לג, ד] וירץ עשו לקראתו וישקהו, נקוד עליו אר"ש בן אלעזר בכל מקום שאתה מוצא הכתב רבה על הנקודה אתה דורש את הכתב, הנקודה רבה על הכתב אתה דורש את הנקודה, כאן לא כתב רבה על הנקודה ולא נקודה רבה על הכתב אלא מלמד שנכמרו רחמיו באותה השעה ונשקו בכל לבו, **אמר לו ר' ינאי אם כן למה נקוד עליו אלא מלמד שלא בא לנשקו אלא לנשכו ונעשה צוארו של אבינו יעקב של שיש וקהו שיניו של אותו רשע ומה ת"ל ויבכו אלא זה בוכה על צוארו וזה בוכה על שיניו, ר' אבהו בשם ר' יוחנן מייתי לה מן הכא (שיר /השירים/ ז) צוארך כמגדל השן וגו'.**

11 נקודות: לנו ולבנינו ע

למה צריך
נקודה על
האות

ע
?

כתר ארם צובה (טבריה 920)

חֲנֻכָּתְךָ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ
וְחֲנֻכָּתְךָ לָנוּ וּלְכָנֻנוּ עַד
עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

רש"י

- והכי דרשינן לקרא הנסתרות לה' אלהינו - משמע עליו לבקש עלבון העבירה וליפרע מן העוברים ואין עלינו עונש בדבר.
- והנגלות לנו - קולר תלוי בצואר כולנו ואי לא נקודה הוה אמינא כך היא המדה לעולם, באתה הנקודה לדרוש דאין מדה זו נוהגת לפוטרנו מן הנסתרות אלא עד שעברו את הירדן,
- **והיה לו לנקוד את הנקודה הזאת על לה' אלהינו - ללמד שלא עד עולם הן לה' אלהינו, אבל לא אורח ארעא לנקוד את השם**
- ונקוד על לנו ולבנינו לומר שאין כאן מקומו ממש אלא למעלה מן הנגלות נמי ניתן לדרוש כך: הנסתרות לה' אלהינו ולנו ולבנינו - שאף אנו נענשים,
- ומיהו אי הוה כתיב ליה הכי - הוה משמע דאף קודם שעברו את הירדן נמי, להכי פלגינהו ונקד, לומר: דלכאן ולכאן הוא נדרש, ולומר לך דעד השתא בסוף ארבעים שנה שנאמר להם מקרא זה בערבות מואב לא היו הנסתרות אלא לה' אלהינו, אבל מכאן ואילך הם אף לנו ולבנינו,
- ונקודה דעי"ן שבעד לחלק באתה, דלא תימא מעולם ועד עולם, אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהוג עד עולם.

- במדבר הנסתרות רק לה' אלוקינו
- לכן כתוב: **הנסתרות** לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו
- בארץ ישראל הנסתרות לה' אלוקינו ולנו ולבנינו
- איך נכתוב את זה?
- הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות **לנו ולבנינו**

נסמן את לנו ולבנינו בנקוד כדי לומר לקורא שהמיקום של המילים האלו משתנה כשעוברים את הירדן

הסימון בנקוד אומר שהמילים האלו ישנו מקום

אז
למה צריך
נקודה על
האות

ע
?

• לפני שערך את הסימון:

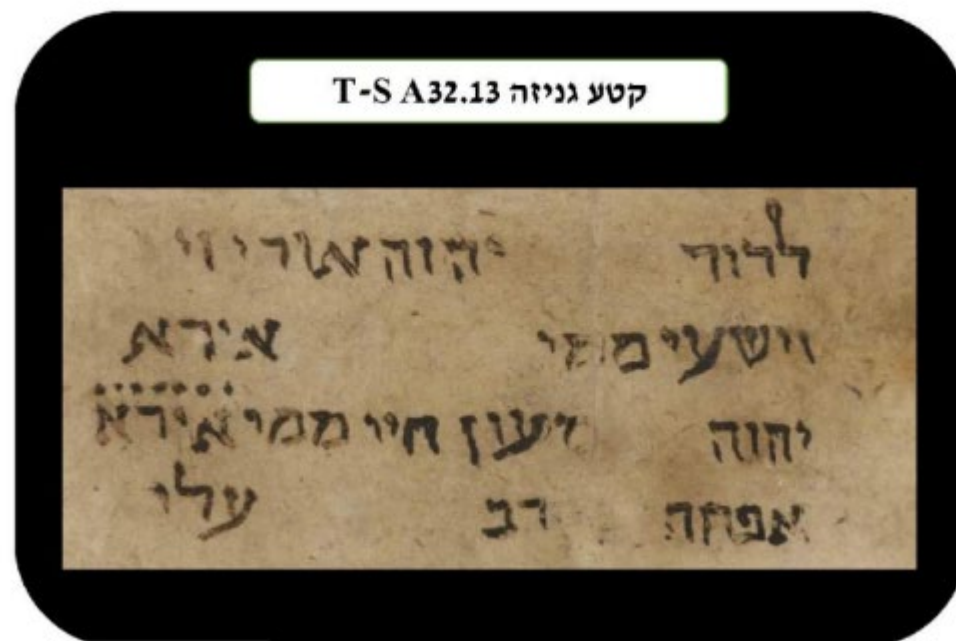
"ונקודה דעי"ן שבעד לחלק באתה, דלא תימא
מעולם ועד עולם, אלא מעתה מתחלת מדה זו
ותנהוג עד עולם."

בנינו

הנסח

- תוספות מסכת סנהדרין דף מג עמוד ב ד"ה מלמד שלא
- ונקודה דעי"ן שבעד פ"ה דלחלק באתה דלא תימא מעולם המה לנו ולבנינו אלא מעתה מתחלת מדה זו ותנהג עד עולם
- וקשה דבלאו נקודה דעי"ן הייתי יכול לומר כן דא"כ לא נכתוב אלא הנסתרות והנגלות לנו ולבנינו עד עולם
- וע"כ מדכתיב לה' אלהינו וכתוב נמי נקודה יש לי לדרוש שתיהם
- **וי"ל לפי שיטתו דעי"ן שבעד נקוד כדי לנקד י"א אותיות כנגד י"א אותיות שבשם לאשמועין שהנקודה ראויה להיות על השם למעט משום דמעתה גם הנסתרות לנו ולבנינו אלא שאין דרך לנקוד את השם.**

נקוד נועד למחוק.....

שיטת רבי יהודה לפי התוספות

אז
למה צריך
נקודה על
האות

ע
?

כדי הגיע ל11
נקודות

• הנסתר... והגלות לנו ולבנינו עד עולם

ל ה'

• ר' ל' אל' •

• לא מזיזים אותם... אלא "מוחקים" א

• כדי להגיע ל11 צריך גם את ה "ע" שבעד

סיכום

- נקוד הוא כלי מיוחד להעביר מסרים נסתרים בתורה.
- ש 11 נקודות על לנו ולבנינווע שבעד.
- לא ברור למה צריך את הנקודה בע
- רש"י הסביר בצורה לא משכנעת
- תוספות הציע לשיטתו הסבר – זוהי דרך עקיפה כביכול "למחוק" את הקב"ה מהפסוק.
- ראינו שהסופרים המעתיקים נהגו להשתמש בנקוד....

אבל איך יתכן שזה מה שרבי יהודה חושב?

- מהר"ל נתיבות עולם נתיב התוכחה פרק ב
- פירוש כל ישראל ערבים זה בזה בשביל שהם עם אחד, מה שלא תמצא בשום אומה שאינם עם אחד כמו שהם ישראל. ודומים לאדם אחד שאם יש מכה באחד מאבריו שכולם מרגישים בעבור שהם גוף אחד, וכן כאשר אחד מישראל עובר עבירה מרגישין בחטא זה כל ישראל שהם כמו אדם אחד כי הם עם א'. וכאשר יש בידו למחות אז נתפס על כל הדור שאז הוא דומה לאבר הראש כמו הלב, ואם אין אותו האבר פועל פעולתו והוא יוצא ממה שנברא לתת קיום אל שאר איברים, והרי כל המכשול תלוי בו במה שנברא אותו אבר לקיום הכל. ולפיכך כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על עון אותו איש כיון שיש בידו למחות, שכן סידר הש"י שיהיה מקיים הכל וכאשר אינו עושה מקלקל הכל, וכמו שתמצא באדם ג"כ כי לפעמים מקבל אבר אחד קלקול ודבר זה גורם מכה וכאב לאבר הראשי וזה מבואר:

האם הערבות הזו עדיין קיימת?

- תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סוטה פרק ז
- אמר רבי שמעון בן לקיש בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות. אמר להן יהושע אם אין אתם מקבלין עליכם את הנסתרות המים באין ושוטפין אתכם. אמר רבי סימון בר זבדא ויאות תדע לך שהוא כן שהרי עכן חטא ורובה של סנהדרין נפלה בעי. **אמר רבי לוי ביבנה הותרה הרצועה יצתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות:**

•

הערבות החיובית של האר"י....

- . ספר כוונות הישן לאר"י :
- גם נהג מורי זלה"ה לומר כל פרטי הוידיים כולם, אפילו שלא היו בו, והיה [אומר] כי כל האדם אעפ"י שלא ימצא בו צריך להתוודות עליהם, ובפרט שלזה נתקן בלשון רבים. וכן צריך לומר בלשון רבים ולא בלשון יחי, חטאנו ולא חטאתי. והטעם, כי כל ישראל גוף אחד, וכל אחד מישראל הוא אבר אחד פרטי, כי זהו סוד הערבות של הנשמות.
- ספר כוונות האר"י – (ישן) ציטוט בספרה של שרה פרידלנד בן ארזה עמ 145

סיכום

- שיטת רבי יהודה מחודשת וקשה – איך יתכן שהקב"ה יעניש את עם ישראל על דברים שהם לא יודעים????
- המהר"ל מסביר שעם ישראל הוא גוף אחד. ובאמת כשאנחנו בארץ שלנו אנחנו כמו נשמה בגוף
- אולם הירושלמי בסוטה אומר שככה עם ישראל בתקופה טובה – כשהגלות התחילה אנחנו כבר לא גוף אחד
- האר"י הבין שאנחנו עדין גוף אחד ולכן בידוי ביום כיפור היה מתוודה גם על עבירות שלא עשה כי כמו שאנחנו נענשים על מה שאנחנו לא יודעים כך אנחנו יכולים לתקן חטאים שלא אנחנו עשינו ושלא בשליטתינו.
- **אולי צריך לשאוף לאחריות הזו וששאיפה כזו תצביע על השלב הבא בגאולה....**

ישיבת
דרישה